

دی‌دگاه

موضوع: هدفمندی قانون هدفمندسازی یارانه‌ها

شماره: ۲۲۶

تاریخ: ۱۳۹۱/۷/۲۳

تهیه و تنظیم: احمد اخوی

توضیح اجمالی:

در بحث داغ اجرا یا عدم اجرای فاز دوم قانون هدفمند کردن یارانه‌ها به نظر می‌رسد هدف اصلی اقتصادی این قانون که اساساً اصلاح قیمت نسبی منابع غیرقابل تجدید و زبانزدترین آنها بنزین و نفت گاز باهدف صیانت از ذخایر زیرزمینی و جلوگیری از ضایعات و افزایش بهره‌وری مصرف نهاده‌ها بود به فراموشی سپرده شده و این گام اصلاح اقتصادی کشور در محاق اثرات اجتماعی و سیاسی آن گم شده است. مبانی نظری این قانون برای ایجاد شوک و یک بار افزایش یا کاهش و سپس تعطیلی یا توقف سازوکار نیست بلکه هدف واقعی، اجرای کامل برنامه اصلاحی و از جمله ایجاد مستمر زیرساخت‌ها و الزامات برای اجرای بهینه قانون است. جوهر و ذات قانون مذکور بر احیاء و تقویت سازوکار اصلاح بازار و فضای رقابتی کسب و کار تا مرحله‌ای است که به موازات توسعه خصوصی سازی اقتصاد به جز در بازارهای خاص اثری از اقتصاد دستوری باقی نماند و حاکمیت دولت بر مدیریت نهایی و کارآمد سیاست‌گذاری‌های اساسی و اجرای موثر آنها محدود و متمرکز شود.

اگر بنا بشود که هرازگاه قیمت مثلاً بنزین یا یک کالای اساسی را با تکانه‌ای شدید چند برابر کردی افزایش غیرقابل قبول داد و سازوکار عرضه و تقاضای آزاد را غافلگیر کرد نتیجه جز غلبه بیشتر جونااطمینانی و گریز از سرمایه‌گذاری بویژه در حوزه‌های تولید غیرکشاورزی نخواهد بود. پی‌گیری واقعی و پایدار عدالت اجتماعی نیز مستلزم پرداخت یارانه سوخت و نان به همه مردم نیست کما اینکه ابزار اصلی اقتصادی در اجرای عدالت مالیات سنگین و تصاعدی بردارآمده‌های غیرتولیدی و تامین امنیت غذایی از طریق انتقالات درآمدی و مثلاً توزیع بن مصرف شیر و گوشت و نظایر آن در میان خانوارهای کم درآمد می‌باشد. در این نظام آنچه قیمت را در همه بازارها تعیین می‌کند نظام عرضه و تقاضا است که برآیند بردار هزینه تولید از یک سو و ارزیابی فایده و مطلوبیت آن از نظر مردم از سوی دیگر است. قیمت بازار بر کل معاملات کالا در هر مکان حاکم است و نظام تولید و سرمایه‌گذاری به عنوان طرف عرضه و نظام مقدار و ترکیب مصرف و خرید به عنوان طرف تقاضا در یک فضای شفاف و روشن و بدون تبعیض عمل می‌کند. و هر جا هم تبعیض، بخواهد ایجاد رانت کند از طریق اصلاح تعرفه، قیمت ارز و افزایش واردات اصلاح می‌شود.

بنابراین اگر در سال ۱۳۸۹ با اجرای قانون هدفمندی، هدف اقتصادی این بوده است که سطح قیمت فروش نهاده‌های انرژی طوری اصلاح شود که پیوستگی قیمت‌های بنی داخلی و خارجی را روان سازی کند و زمینه ضایعات و تجارت خارجی قاچاق و امثال این انحرافات از میان برداشته شود دولت باید همین هدف را استمرار بخشد و طوری عمل نکند که مجدداً اصلاح قیمت برخی از کالاها مستلزم تکانه‌ای دیگر و ضربه دیگری بر پیکر اقتصاد باشد.

نکات کلیدی:

۱. اجرای الگوی توسعه اسلامی - ایرانی و اهداف قانون برنامه پنجم که خود متاثر از راهبرد توسعه پایدار است، ایجاب می‌کند که برای کاهش هرچه بیشتر تقاضاهای اضافی و مصارف تفاخری، قیمت بنزین و نفت گاز متناسب با قیمت نسبی تعادلی، سالانه تغییر کند و یا اینکه برای تعیین قیمت از سازوکار بازار و همکاری شرکت‌های پخش غیردولتی در ایستگاه‌های سوخت‌گیری استفاده شود.
۲. باید هرچه سریع‌تر یارانه حقوق بگیران بالاتر از یک میلیون تومان در ماه و همچنین ۴۰ درصد جمعیت پردرآمد جامعه را تا جایی که ابزارهای خود اظهاری و شناسایی اجازه می‌دهد قطع کرد.
۳. دولت به هیچ وجه نباید زیر بارپرداخت یارانه ارزی برود زیرا در چارچوب قوانین بودجه و برنامه این در واقع نوعی درآمد مالیاتی است و هزینه کرد آن نیز در همین چارچوب باید انجام شود.
۴. اکنون با توجه به افزایش قیمت ارز از یک سو و ثابت ماندن قیمت ریالی بنزین و نفت گاز از سوی دیگر، به نظر می‌رسد قاچاق آن از مرزها مجدداً افزایش یابد و همان چالش‌های قبل از قانون تکرار شود. لذا لازم است قیمت بنزین آزاد به نرخ تبدیل ریالی کاملاً تعدیل و عرضه آن نصف شود لکن همراه آن امکان مصرف سهمیه استفاده نشده در نوبت‌های بعدی وجود داشته باشد.
۵. از سیاست زدگی اقتصاد و سوءاستفاده از آن برای تداوم گروه‌گرایی و قدرت جلوگیری شود تا تغییر دولت عامل چرخش یکباره سیاست‌های اقتصادی و تکرار شوک درمانی نشود. باید باور داشت که سیاست تمارض دارد اما اقتصاد تمارض ندارد.